

Guldet og Varepriserne.

Som bekendt er det engelske Ugeblad »The Economist« ikke blot en af Bimetallismens ivrigste Modstandere, som ikke forsømmer nogen Lejlighed til at bekæmpe den og angribe dens Forkæmpere, men har endog i denne sin Kamp arbejdet sig ind i den Forestilling, at Pengemængden slet ingen — eller dog saa godt som ingen — Betydning har for Varepriserne. Man vil derfor ogsaa finde, at den Aar efter Aar i sine Aaroversigter har udtalt den Formening, at nu maatte man dog vel være naaet til Ende med de dalende Priser og nu turde man imødesee en Bedring i det kommende Aar, for derefter næste Aar at udtale, at det forløbne Aar ganske vist igen har vist sig som et »Skuffelsens Aar«, men at man nu tør haabe, at en Bedring vil indtræde. I Virkeligheden har da det iøvrigt saa ansete og med saa stor Dygtighed redigerede Blad været ganske ude af Stand til at give nogen Forklaring over, hvorfor Priserne saa ihærdigt blive ved at synke. Den gamle Forklaring om en almindelig »Overproduktion« har maattet opgives overfor en igennem tyve Aar — kun med et

Par kortvarige Afbrydelser — fortsat Dalen af Priserne, og alle de særlige Grunde, som i de enkelte Aar ere blevne anførte som Forklaring af det ubegribelige Fænomen, ere en for en forsvundne, uden at der derfor er indtraadt nogen Bedring. Den seneste Forklaring, at den ved Baringkrisen skabte Mangel paa Tillid har forhindret Priserne fra at gaa i Vejret igen, maa nu vel ogsaa opgives, efter at det har vist sig, at Baring-Affæren afvikles uden Tab for Garanterne.

Under disse Omstændigheder har »The Economist« fundet det ganske heldigt at kunne gribe til Offensiven og vælte Byrden ved at angive en holdbar Forklaringsgrund over paa Modstanderne. Efter at Bladet i August d. A. havde givet en Meddelelse om Guldproduktionens Omfang i de sidste 10 Aar, hvorefter den fra ca. 20—22 Mil. £. i 1884—88 successivt i 1889—93 er stegen, indtil den i 1893 naaede 31 Mill. £., har den udfordret Bimetallisterne til at forklare, hvorledes det kan gaa til, at Priserne vedblive at dale, uagtet der i de sidste 6 Aar er produceret 33 Mill. £. i Guld mere end i de foregaaende 6 Aar. Da forskellige Tilsvar i de følgende Numre i saa Henseende næppe gave nogen fyldestgørende Forklaring og i alt Fald ikke gik tilstrækkeligt ind paa Hovedsagen og Economist derfor efter en Afvisning af dem paa ny gentog sit Spørgsmaal, tilstillede Professor Will. Scharling under 8. Oct. Udgiveren et Brev, som optoges i Nummeret for 20. Oct. og hvoraf vi kortelig skulle gengive Indholdet.

Professor Scharling gør først gældende, at den meddelte Statistik kun angik Produktionen af Guld i dens Helhed, men ikke angav, hvor stor en Del deraf der

medgik til andre Formaal end Forøgelse af Pengemængden, og at det er givet, at, hvad der er anvendt til industrielle Formaal eller er gaaet til Orienten, ikke kan paavirke Priserne i Evropa, og at begge disse Fradrag snarest have været voxende i de senere Aar. Af langt større Betydning er det dog, at heller ikke de Beløb, der strømme bort til østevropæiske Lande med uindløselige Papirpenge, kunne paavirke Priserne i Vestevropa og Nordamerika; men af disse Lande har alene Rusland i Aarene 1892—94 taget de 33 Mill. £., som udgjorde Merproduktionen for de sidste 6 Aar. Da nu derhos Østrig-Ungarn i samme Tidsrum har absorberet 18 Mill. £., har der i Virkeligheden været mindre Guld til Disposition for Vestevropas og Amerikas Pengeforsyning i de sidste 6 Aar end i de foregaaende 6.

Desuagtet har ganske vist Vestevropas Banker i de senere Aar (tildels paa Amerikas Bekostning) modtaget en særdeles betydelig Forøgelse af deres Metalbeholdning. Men heller ikke dette er i Virkeligheden enstydigt med en Forøgelse af den circulerende Pengemængde, som alene kan øve Indflydelse paa Priserne, idet en Forøgelse af Metalbeholdningerne, der ikke tjener til Basis for en tilsvarende Seddelemmission, lader den cirkulerende Pengemængde uforandret. Saaledes har Bank of England for 1888—94 forøget sin Metalbeholdning med ikke mindre end 18,5 Mill. £., medens dens Seddelcirculation kun er voxet med 700,000 £., og de andre 17,8 Mill. £. har været uden al Betydning for Prisbestemmelsen paa Varemarkedet. Og noget Lignende gælder om de andre Banker; i Alt have Bank of England, Banque de France, den tyske

Rigsbank samt den Hollandske og Belgiske Bank i nævnte Tid forøget deres Metalbeholdning med 62 Mill., medens deres Seddelmasse kun er bleven forøget ca. 20 Mill. £., saa at den udækkede Seddelmængde er bleven formindsket med 42 Mill. £., samtidig med, at Bankernes Metalbeholdning er bleven forøget med 62 Mill. £.

Hertil knytter Prof. Scharling nogle Bemærkninger om den Forbindelse, der har vist sig at være imellem Forandringerne i Bankernes udækkede Seddelmængde og i de saakaldte »Index-numbers« : de Middeltal, som Economist aarlig har udregnet af Priserne for 22 vigtige Vareklasser, hvis Gennemsnitspris i 1845--50 sættes lig 100, saa at Udgangspunktet for de samlede Vareklasser bliver et Index-number af 2200. Sammenstilles nu disse Index-numbers med den samlede Mængde af dækkede Sedler i England, Frankrig, Østrig-Ungarn, Tyskland, Rusland og Nordamerika, faaes følgende jævnsides gaaende Bevægelse:

Index-number	Sedelmængde
1870: 2689	1870: 6245 Mill. Reichsm.
stigende til	
1873: 2947	1873: 7914
synkende til	
1879: 2202	1879: 4856 (1880: 4772)
stigende til	
1882: 2435	1882: 5574
synkende til	
1885: 2048	1885: 4148

Prof. Scharling betonedede, at Bevægelsen selvfølgelig kun falder sammen i Retning, men ikke i Styrke, idet der jo ogsaa har været andre Momenter, som have

øvet Indvirkning paa Prisbevægelsen. Til de anførte, fra Neumann-Spallart hentede Tal, der standse ved 1885, føjede han derhos følgende Bevægelse i Bank of England, Banque de France's og den tyske Rigsbanks udækkede Seddelmængde i de sidste Aar: fra Jan. 1890 til Juli 1892 faldt den fra 905 til 280 Mill. Reichsm., og samtidig dalede Index-number fra 2236 til 2081, — fra Juli 1892 til Oktbr. 1893 forøgedes Seddelmængden fra 280 til 717 Mill. Mk. og samtidig steg Index-number fra 2081 til 2133, — fra Oktbr. 1893 til Oktbr. 1894 dalede atter Seddelmængden fra 717 til 183 Mill. Mk. og Index-number fra 2133 til 1952. »For ikke at blive misforstaaet, gentager jeg udtrykkelig, at jeg ikke paastaar at denne Bevægelse i Seddelmænden er Aarsagen til Bevægelsen i Priserne; men jeg hævder, at der her er et Moment af Betydning og at der visselig er en vis Forbindelse mellem disse to Bevægelser.«

Overfor den ofte fremsatte Paastand, at Banksedler og Penge kun ere af ringe Betydning for Omsætningen i Sammenligning med Kreditmidler, gør Prof. Scharling ganske kort gældende, at Krediten ganske vist betydeligt kan forstærke en opadgaaende Prisbevægelse, men at den langtfra har samme Styrke til at modvirke dalende Priser, og at den i hvert Fald har vist sig ganske ude af Stand til at forhindre det Prisfald, som med faa og korte Afbrydelser stadig har fundet Sted i de sidste 12—14 Aar; kun skal det erkendes, at uden den ofte paaberaabte Udvikling af Krediten, særlig i Tyskland i disse Aar, vilde Priserne være dalede endnu mere.

Forf. fremhæver dernæst, at selv om det trods alt det Anførte tør antages, at Guldproduktionen har været stor nok til at forøge den circulerende Penge-

mængde saaledes, at Forøgelsen har holdt Skridt med Befolkningens aarlige Væxt, saa at der for hver Person vedblivende er den samme Pengemængde disponibel til Køb af Varer, vil disses Pris dog synke, naar samtidig en betydelig Udvidelse af Vareproduktionen og dermed et stærkt forøget Vareudbud er indtraadt. I Overensstemmelse med, hvad han tidligere har paavist i en Artikel i »Preussische Jahrbücher«, anfører han da som Bevis for, at dette faktisk har været Tilfældet, at i de 13 Aar 1878—91 er den aarlige Produktion af Bomuld voxet med 50 pCt. eller absolut taget lige saa meget, som i de forudgaaende 50 Aar; at Produktionen af Sukker, som i de tyve Aar 1860—80 tiltog med 36 Mill. Centner, i de sidste 14 Aar er voxet med næsten 60 Mill. C.; at Produktionen af Jern fra 1880—90 er forøget med 47 pCt. m. m.* Overfor en saadan Forøgelse af Produktionen og Forbruget maa man vel spørge, hvorledes et Prisfald kunde undgaas uden ved en betydelig Forøgelse af Pengemængden. Thi som Regel købe og betale Forbrugerne — i det Mindste paa Kontinentet — ikke med Kreditmidler, men med Penge (Mønt og Banksedler). Og derfor kan det meget vel paastaas, at der ikke har været Penge nok til at opretholde det tidligere Prisniveau og at Guldet er steget i Værdi, fordi der ikke har været Guld nok . . . Forholdet imellem Penge og Varer er bleven forandret, og som Følge deraf ere Varepriserne faldne.* Det indrømmes, at man theoretisk meget vel kan fastholde, at det altsaa ikke er Guldet, hvoraf der er produceret for lidt, men Vareproduktionen, der er bleven for stor. Men idet Forf. minder om Stuart Mills Ord om det Umulige i at sige, hvilket

Blad af Saxen der klipper mest, hævder han, at praktisk set er en Begrænsning af Vareproduktionen hverken mulig eller ønskelig, og at derfor den vedvarende Dalen af Priserne, som har foraarsaget det almindelige Tryk paa Forretningslivet i de senere Aar, kun kan bringes til at ophøre ved en Forøgelse af den cirkulerende Pengemængde. Han indrømmer, at en saadan Forøgelse kan ske paa mere end en Maade, og at han for saa vidt ikke er Bimetallist i Ordets strængere Betydning; men han deler Bimetallisternes Formening om, at det hidtidige Prisfald skyldes den Omstændighed, at der ikke har været Guld nok til at gennemføre Guld-foden i alle de Lande, der allerede have antaget den, og at der, selv om Guldproduktionen nu synes at være i ret betydelig Stigning, ganske sikkert ikke vil blive Guld nok til endvidere at indføre Guldfoden i Rusland, Østrig-Ungarn, Italien, Indien og maaske endnu flere Lande uden at fremkalde et endnu dybere Prisfald.

Paa dette Brev, der synes at have vakt nogen Opmærksomhed i England, idet bl. A. »The Manchester Guardian« har henledet Opmærksomheden paa det som »an exceedingly interesting letter« og givet et Referat af dets Indhold, ligesom Udgiverne af det London'ske Finansblad »The Statist« har opfordret Prof. Scharling til at skrive nogle Artikler til deres Blad til yderligere Belysning af det omhandlede Spørgsmaal, svarede »Economist« i en Artikel i sit følgende Nummer, der atter fremkaldte et Tilsvaret fra Prof. Scharling, som optoges i Nummeret for 3. Novbr.

En Del af Economist's Svar beroede paa Misforstaaelser af nogle Ytringer i den første Artikel og kunde derfor i Tilsvaret kort afvises ligesom Bladets

Benægtelse af, at Rusland skulde have draget saa meget Guld til sig, som anført, idet der efter dets Paastand siden August 1892 ifølge den russiske Finansministers Meddelelser kun skulde være en Forøgelse af $6\frac{1}{2}$ Mill. £. I sit Tilsvar godtgjorde nemlig Prof. Scharling ved Henvisning til paalidelige Kilder, at der siden Jan. 1892 — til hvilket Tidspunkt han havde sigtet ved Ordene »i Aarene 1892—94« — har fundet en Forøgelse Sted af de russiske Guldbeholdninger dels i Statskassen og dels i Banken til det angivne Beløb af 33 Mill. £., idet det derhos fremhævedes, at der i den foregaaende Del af den omtalte sexaarige Periode yderligere var gaaet ca. 18 Mill. £. til Rusland. Hovedindvendingen fra Economist's Side blev derefter nærmest kun den, at den i Brevet stærkt fremhævede Ophobning af Guld i Vesteuropas Banker netop var et Bevis for det Ubegrundede i Bimetallisternes Paastand om, at Priserne vare faldne af Mangel paa Guld, idet alt dette Guld netop laa i Bankerne, fordi der ingen Brug var for det i Omsætningen. Hertil svarede Prof. S., at han var enig i den Opfattelse, at de mange Millioner i Guld henligge ubenyttede i Bank of England og andre Banker, fordi der ikke kan findes nogen fordelagtig Anvendelse for dem i Forretningsverdenen, men at de derfor aldeles ikke ere disponible for Circulationen. »Jeg mener, at de ligge der som Repræsentanter for den uhyre Mængde Kapital, som er bleven opsamlet i de senere Aar, netop fordi det ikke har været muligt at finde nogen fordelagtig Anvendelse for den, saalænge Priserne stadigt gaa nedad. Jeg vilde gøre for store Fordringer til Deres Plads, dersom jeg vilde forsøge at begrunde denne Formening nærm-

ere. Jeg angiver derfor simpelthen min Opfattelse af Forholdet.«

Forøvrigt udtalte han den Formening, at en fortsat Diskussion næppe vilde være til nogen Nytte, da Synspunkterne vare saa overordenlig forskellige. Overfor den gjorte Paavisning af, at Vareproduktionen var stegen saa overordentlig i det sidste Tiaar, at de saa betydeligt forøgede Varemasser ikke kunde betales med samme Pris som før, naar Forbrugerne ikke havde flere Penge til Disposition, udtalte Economist nemlig at Prof. Scharling gaar simpelt hen ud fra det, han skulde bevise, nemlig at Priserne afhænge af Forholdet imellem Omsætningsmængden (the volume of trade) og den Pengemængde, hvormed Omsætningen besørges. Men i Virkeligheden existerer der ikke noget Forhold herimellem. I den internationale og en-gros Handelen bruges Penge eller Guld aldeles ikke, og Forretningernes Omfang (the volume of business) kunde fordobles eller firdobles uden Anvendelse af en eneste sovereign til.« Hertil svaredes da til Slutning, at »Spørgsmaalet er slet ikke, om der er Guld nok for den internationale og en-gros Handelen. Thi det er fuldkommen sandt, at de slet ikke behøve Guld. Men endskønt Spekulation og Kredit i en-gros Handelen kunne bringe Priserne til at stige saa højt, de ville, kunne de ikke opretholde disse Priser, hvis Forbrugerne ikke se sig i Stand til at betale dem. Og den store Mængde af Forbrugere betale ikke med Kredit, men med Mønt og Banksedler.« En nærmere Paavisning heraf tillod Hensynet til den begrænsede Plads, Tilsvaret turde gøre Krav paa, ikke at fremsætte i Øjeblikket, men den vil mulig fremkomme andetsteds.

—n—